

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" ע"ש רבי רפאל זצ"ל
ע"ש רבי רפאל זצ"ל ע"ש רבי רפאל זצ"ל
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פרשת: וַאֲתַחֲזֶן

עלון מס': 1,973 | תשפ"ג

ליקט וערך: הרב רפאל זביחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביחי שליט"א

חרבו של המלך

ב"ליקוט מעם לועז" להגאון רבי יעקב כולי זצ"ל, מצינו סיפור מאלף. מעשה באדם נכבד שכיהן כשגריר כבוד של ממלכה סמוכה, והיה מוקירו ומעריצו של הקיסר הרם והנישא השולט בה. פעם נסע לאותה ממלכה להוועד עם הקיסר בארמונו. קיבלו הקיסר בידידות מופגנת, גילה לו את רזי הנהגת המלוכה והראהו את גנזי אוצרותיו, שכיות חמדתו. לבסוף, לאות הוקרה וחיבה יתירה, נטל הקיסר את חרבו היקרה - חרב זהב משובצת אבנים טובות ומרגליות זוהרות ששמו חקוק בה בשיבוץ יהלומים, חרב הנחשבת לחלק מלוש השרד של הקיסר ואין איש רשאי לחגרה למתניו - אותה נתן במתנה, כתשורה, לאוהבו. הודה למלך על תשורתו ופנה לשוב לארצו, והחרב היקרה באמתחתו. במסוף הגבול עצרוהו פקידי המכס. ביקשו שיפתח את האמתחת. פתחה - וחרבו של הקיסר נצצה בשלל גוונים. מאחוריו עמד אחד משרי המלוכה, שניצל את שהותו בעיר הבירה והזמין לעצמו חרב מפוארת ויקרה אצל גדול צורפי הזהב. גם חרבו הייתה עשויה זהב טהור, גם היא הייתה משובצת אבנים טובות ומרגליות ושמו חקוק בה ביהלומים זוהרים, אך מובן שאין להשוות את יופיה והדרה, יוקרה ושוויה, לחרבו של הקיסר. הביט בחרב הקיסר בקינאה, וציפה בחשש לשמוע כמה דמי מכס יוטלו עליה. הביטו פקידי המכס בחרב הקיסר ביראת כבוד, והורו לחביב הקיסר לנעול את האמתחת. לא גבו עבורה מכס!

שמה השר, ובביטחון פתח את אמתחתו. ראו הפקידים את החרב. הוציאוה, והעריכו את שוויה, והטילו עליה מכס בסכום עתק. נזעק השר: מה האפליה, הרי זו מדיניות של איפה ואיפה! חרבו של האיש שלפני הייתה יקרה שבעתיים ולא גבייתם ממנו פרוטה, ועלי התגוללתם בדרישת הון עתק! היכן הצדק? היכן היושר? אמרו לו: אל נא באפק! הן תבין, כי היא הנותנת! חרבו של המלך, אין ערוך לשוויה. על אחת כמה וכמה כאשר הקיסר חגרה למתניו, והיא חלק ממדיו. ממילא, הרי היא חלק מכבוד המלך והדר מלכותו, ובכל סכום שנעריך אותה נמצאנו פוגעים בכבוד הקיסר ירום הודו. כי גם אם נעריכנה בעשרת אלפים זהובים, ובמאה אלף, נמצא שאנו מעריכים כך את כבוד המלך, ובכך מזולזלים בכבודו. אבל חרבך, אתה קנית, יש לה ערך, וניתן להטיל עליה מכס!... סיפור זה, כתב כמשל להבנת דין והלכה שחז"ל לומדים מפסוק בפרשתנו. משה רבינו עליו השלום אומר לנו: "ראה, למדתי אתכם חקים ומשפטים - כאשר צונו ה' אלוהי", ודרשו חז"ל (נדרים לז): ראו ותלמדו ממני, כפי שאני לימדתי אתכם בחינם, כך אתם תלמדו תורה בחינם!

מה פשר הציווי ללמד בחינם? המורים והמלמדים, ראשי הישיבות ומגידי השיעורים, ודאי שאינם מצוים לגווע חלילה ברעב! אבל בא הכתוב לומר, שהשכר שהם מקבלים אינו דמי השווי של פעולתם, אינו מחושב לפי ערך הלימוד - שכן כל הכסף והזהב שבעולם לא יהיה בהם די לשכר לימוד הלכה אחת! שהרי "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", ונאמר: "יקרה היא מפנינים, וכל חפציה לא ישוון בה!"

המלמדים - מגידי השיעורים, ראשי הישיבות וראשי הכוללים - אינם נוטלים שכר הלימוד, כי אין ערוך לשכרו! נוטלים הם משכורת כדי לפרנס את משפחתם, כדי שיוכלו להקדיש זמנם ללימוד, ללמוד על מנת ללמד, להפיץ תורה ואורה! הבו גודל למאות ואלפי, ואולי רבבות מגידי השיעור ברחבי הארץ, רבני קהילות ובתי כנסת, ו'סתם' אברכים מסורים המוסרים שיעורי תורה בגמרא הלכה ואגדה, דרוש וחינוך, באלפי ורבבות מוקדים. שיעורים מאלפים בכל תחום ביהדות, להגדיל תורה ולהאדירה, בלא לקבל שכר! מה ביכולתנו לשלם להם על הכנתם את השיעור, עבורנו. על בואם לשיעור, עבורנו. על מסירתם במסירות, בחיות, עם כל הלב? הלא שכר אינם נוטלים. במה נוכל להביא להם הוקרתנו, הכרת טובתנו? בדרך האחת והיחידה: לבוא ולהשתתף בשיעורי התורה! ו'תשלום' זה, חשוב להם - ולנו! - מכלל!!!

לא לשמוע על קדושת הליון

וְאַתְּחַנּוּ אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לְאָמֹר (ג, כג) - וְאַתְּחַנּוּ בְּגִימַטְרִיָּה 515, כנגד 515 תפילות שאמר משה לפני הקב"ה.

וְאַתְּחַנּוּ בְּגִימַטְרִיָּה תַּפְלָה (515), אם נוסיף לזה 26 מנין שם הוי"ה, נקבל סכום של 541 כמנין ישראל. (חתם סופר)

אֶעֱבְרָה-נָא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה (ג, כה) - אם יעבור, הרי יראה את הארץ? אבל התפלל משה שיראה רק את הטוב שבארץ ישראל. (הרבי מקוצק)

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לָךְ (ג, כו) - לך בגימטריה 50, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: ימי שני האדם הם שבעים שנה, כמו שנאמר: 'ימי שנותינו בהם שבעים שנה', והרי אתה חי 120 שנה, רצונך להמשיך לחיות עוד? רב לך, דייך שהארכת ימים 50 שנה יותר, כמנין לך. (כלי יקר).

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד (ו, ד) - למילה שמע יש כמה ראשי תיבות הקשורים זה לזה: שמע - שאו מרום עיניכם. מתי? שחרית מנחה ערבית. למי? שדי מלך עליון, ועל ידי זה תקבלו על מלכות שמים.

וְדַבַּרְתָּ בָם (ו, ז) - בם ראשי תיבות בראשית, מאימתי. לרמוז, שהאדם חייב לעסוק בשתי התורות, תורה שבכתב הפותחת באות ב', ותורה שבעל פה הפותחת במ'. (עונג לשבת)

"לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחֲמֵשֶׁה עָשָׂר בָּאָב" (משנה תענית ד, ח). היכן מרומז שיום זה מיוחד לזיווגים? ובכן, בריאת העולם הייתה בכ"ה באלול, וחז"ל (סוטה ב.) אמרו שארבעים יום קודם יצירת הוולד בת-קול יצאת ואומרת בת פלוני לפלוני. מכאן שט"ו באב, ארבעים יום לפני בריאת העולם, הייתה ההכרזה על הזיווגים.

ישבון

גאון מפורסם נקלע פעם לעיר אחת ובדרכו לבית הכנסת ראה שלט: "גלידה קרה בהשגחת הרב". התפילה נערכה בלי רגש ובקול דממה דקה, ורק החזן ומנגניו השמיעו קולם בנעימה כקונצרט, ועל כולם ניצח רב בית הכנסת. כשנשאל על התרשמותו אמר הגאון: "גלידה קרה בהשגחת הרב"...! יהודי שנכנס אל ה'טמפל' הרפורמי בפרנקפורט, וראה את לוחות הברית בידי אריות כנהוג אצל אחינו האשכנזים, אמר: "רק אריות אלו שומרים כאן על עשרת הדברות..."

מושגים ביהדות

אב

בט"ז באב ה'תרמ"ה (1885), נפטר משה מונטיפיורי. היה נדבן ושדלן יהודי מאנגליה, שהקדיש את חייו לסיוע ליהודים בארצות שונות. ידוע גם בתואר "השר משה מונטיפיורי". בכ-100 שנות חייו זכה מונטיפיורי להוקרה ולעיטורי כבוד רבים, בהם תואר אבירות על פעולותיו למען יהודים נרדפים ברחבי העולם. נראש עדת הספרדים בלונדון דאג מונטיפיורי להקדיש את זמנו לעסקי הציבור והקים מוסדות צדקה, מיוזמי היציאה מן החומות של ירושלים ואף תרם רבות לקיומן של הקהילות בארבע ערי הקודש: ירושלים, צפת, טבריה וחברון. ב' באב תשס"ה (2005), גורשו יהודי 'הבל עזה' ובמקומם באו צוררי ישראל, ונקם ישיב לצריו. טו' באב: ביום זה פסקו מתי מדבר למות, שהיו מתים בכל תשעה באב יותר מחמישה עשר אלף מבני ישראל, ובשנה האחרונה שנת ב'תפ"ז לא מתו וחזרו לקבריהם חמישה לילות עד ט"ו באב וידעו שהגזירה בטלה ועשאוהו יום טוב. ביום זה התרו השבטים לבוא זה בזה ובת יכולה להינשא גם למישהו משבט אחר, והותר שבט בנימין לבוא בקהל לאחר מעשה 'פילגש בגבעה'. ביום זה ביטל הושע בן אלה מלך ישראל את השומרים שהעמיד ירבעם בן נבט שלא יעלו בני ישראל לבית המקדש. ביום זה פסקו מלכרות עצי המערכה, שמיום זה נחלש כוחה של חמה ועשאוהו יום שמחה. ביום זה ניתנו הרוגי ביתר לקבורה ממרד בר כוכבא.

סיפור השבוע

אמירת שמע ישראל

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (ו, ד) - כשהסתיימה ה'שואה' התברר שהרבה ילדים יהודים שהצליחו לשרוד נשארו יתומים. ההורים שלהם נלקחו אל מותם במחנות הריכוז, והילדים הקטנים נשארו לבד. הרבה מנזרים נוצריים, אספו את הילדים, שמרו עליהם וגידלו אותם. הרב הראשי לישראל הרב יצחק הלוי הרצוג זצ"ל הסתובב באירופה במשך חודשים רבים ועבר ממנזר למנזר, אסף את היתומים הרכים והקים בעבורם בית יתומים יהודי כדי שיגדלו כיהודים. באחד הימים, הגיע הרב הרצוג אל בית היתומים גדול ומוכר באירופה וניגש לנזירה הראשית, הודה על הצלת היתומים היהודיים וביקש לקבל אותם בחזרה לעם היהודי. הנזירה הסכימה אך שאלה את השאלה המתבקשת, איך תדע מי כאן מתוך מאות הילדים שבמנזר, יהודי? הרי עברו חודשים רבים מאז ראו את הוריהם שנלקחו לתאי הגזים. הרב הרצוג אמר לה אני אדע, הוא ביקש לכנס את הילדים לאולם המרכזי, עלה לבמה וזעק בהתרגשות "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". מיד עשרות ילדים קטנים רצו לכיוונו בבכי מר וקראו: "אבא", "אמא"... הם נזכרו בשמע ישראל שהיו הוריהם אומרים איתם לפני שהלכו לישון, כל הילדים האלו הצטרפו לרב והגיעו לארץ ישראל.

יוסיף דעת

חשבון מספר התפילות

"וְאֶתְחַנֵּן אֵל ה' בְּעַת הַהוּא לְאֹמֶר" (ג, כג) - מסביר רש"י: "בעת ההוא" - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דימיתי שמא הותר הנדר שנשבע הקב"ה שלא אכנס לארץ. **בילקוט שמעוני מובא** שמנין וְאֶתְחַנֵּן הרי הוא 515 כסך התפילות שהתפלל משה רבנו. **נשאלת השאלה** על סמך מה נאמר שמשה התפלל 515 תפילות? **הסביר הגאון בעל ה"פני יהושע" זצ"ל:** שהרי משה רבינו התחיל להתפלל אחרי שכבש את סיחון ועוג, כפי שפירש רש"י. ובגמרא (בבא בתרא קכא) מבואר, שמלחמת סיחון ועוג הייתה בט"ו באב - יום שכלו מתי מדבר. כמו כן ידוע, שמשה רבינו נפטר ב' אדר. כעת, אם נספור את הימים שישנם מט"ו באב עד ז' אדר - נמצא סה"כ 200 ימים. בכל יום ישנם שלוש תפילות, נמצא שבחודשים אלו היה צריך להתפלל שש מאות תפילות. אמנם, בשבת הדין הוא שאסור לבקש על צרכיו, ועל כן לא התפלל על כך בשבתות. ובשבעה חודשים ישנן 28 שבתות, כפול שלוש תפילות - סך הכול 84 תפילות. **יוצא אם כן,** שיש להחסיר 84 מסך 600 התפילות - ונקבל סה"כ 516 תפילות. וביום שהוא נפטר הייתה לו רק תפילה אחת בבוקר כי הוא נפטר בצהריים (נחסר תפילה אחת מ- 516), **הרי שסך כל התפילות עולה בדייק ל- 515!**

יוסיף חכמה

הסיבה לעצירת תפילות משה

"וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לָךְ אֵל תוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבְּרֵי הַזֶּה" (ג, כו) - נשאלת השאלה: הרי אמרו חז"ל (יבמות ס"ד): "מפני מה עשה הקדוש ברוך הוא את האימהות עקרות משום שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים". מדוע אם כן אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" ומנע אותו מלהתפלל? **כדי להבין נביא משל של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל:** עני אחד הזדמן לשכונה של אנשים קמצנים, ומכיוון שהיה רעב פנה אל אחד התושבים וביקש ממנו רק בצל. לאחר שזה הביא לו ברצון, אמר לו: "וכי אפשר לאכול בצל בלי לחם?!". התושב הצדיק, בלית ברירה, נתן לו גם לחמנייה. לאחר שקיבל לחם אמר: "מה אני אמור לעשות עם לחם ובצל? אתה רוצה לחנוק אותי?! וכי אפשר לאכול בלי לשתות?!". בלית ברירה הביא האיש שתייה, והעני גם אכל וגם שתה... **כן הוא הנמשל:** הקדוש ברוך הוא ידע מה שיכול לקרות אם משה רבינו ע"ה יתפלל, שבתחילה יבקש מעט ולבסוף יקבל הכול, ולכן כשראה שהתפילות עלו על גדותיהן אמר לו שיפסיק מלהתפלל משום שאם ימשיך להתפלל כבר ייכמרו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ובהכרח שיסכים לתפילותיו של משה להיכנס לארץ...

מוסיף ה' לבוש יוסף: ואם תאמר, ומה בכך שייכנס משה לארץ? אלא שהרי אמרו חז"ל שמעשי ידיו של משה לא בטלו, והמשכן שבנה לא נחרב אלא נגנו, ואילו היה נכנס משה לארץ ישראל ובונה את בית הבחירה, כשעם ישראל היו חוטאים בהכרח שתהיה חלילה כליה על עם ישראל. כי הקדוש ברוך הוא לא ישפוך את חמתו על מעשי ידיו של משה רבינו, בתור כפרה על עם ישראל, לכן מנע ממשה רבינו שייכנס לארץ. וזהו שאמר משה רבינו לבני ישראל, **"וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם"**, הקדוש ברוך הוא מנע ממני להיכנס לארץ למענכם להצילכם בשעת חרי-אף...

"נר ה' נשמת אדם" - פטירת הצדיקים זצוק"ל בחודש אב - "צדיקים במיתתן נקראו חיים"

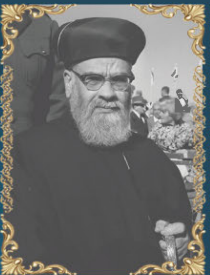
הרב יהודה פתיה
כ"ז אב תש"ב (1942)
מקובל שרבים השכימו לפתחו. עלה לארץ לישראל. מבגדאד, והתיישב בירושלים. בתקופת השואה היה עורך 'ב'קבר רחל' 'תיקון חצות'.

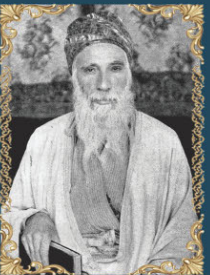
הרב חזקיהו שבתאי
כ"ג אב תשט"ו (1955)
אב בית דין העדה הספרדית בירושלים, וחכם באשי בטרפולי שבלוב ובחלב שבסוריה. חבר מועצת הרבנות הראשית.

הרב יעקב חי זריהן
כ"א אב תשל"ג (1953)
היה ראש ישיבה, ואב בית דין בטבריה, ממנהיגי הקהילה היהודית בעיר. ייסד בה את ישיבת "כתר תורה".

הרב יצחק נסים
ט' אב תשמ"א (1981)
היה הראשון לציון והרב הראשי הספרדי לישראל. נולד בבגדאד בחג החנוכה, ולכן נקרא "נסים". שם פרטי זה הפך לימים לשם משפחתו.

הרב שמעון אגסי
ח' אב תרע"ד (1914)
היה ראש ישיבה, מקובל, דרשן ופיטמן, מגדולי רבני בגדאד ומנהיגי יהדות בבל. רבם של גדולי רבני עולי עיראק.

אימרת השבוע

"אל יתיאשו ישראל מהגאולה. גם השכינה בגלות, ובשביל עצמו, כביכול, יגאלם" (רבי משה מפשוורסק)

הַלְכוֹת תְּפִילַת הַדֶּרֶךְ

- א. הנוסע ברכבת או במטוס, והגיע זמן תפילה, ויכול להתפלל בכוונה כשהוא יושב, יש לו להעדיף להתפלל תפילת שמונה עשרה בישיבה. ואם יכול לכוין גם כשהוא עומד בצד, נכון שיעמוד בצד ויתפלל. (אין לארגן מנין לתפלה במטוס, אלא בהסכמת הנוסעים, כדי שלא לגרום לגזל שינה, להם או לתינוקות, וכדומה).
- ב. היוצא לדרך יאמר תפילת הדרך אך אינו חותם בשם ומלכות רק כשנוסע מעיר לעיר, ויש בנסיעתו כשיעור פרסה, שהוא שעה וחומש, (שבעים ושתים דקות), בין ברכבת, בין באוטובוס ובין ברכב פרטי. ואף אם יש בדרך נקודות ישוב ומושב, גם בזה מנהגינו לברך תפילת הדרך בשם ומלכות, אם נוסע בכביש בינעירוני במשך שעה וחומש. אבל אם נוסע מעיר לעיר פחות משיעור זה, לא יברך בשם ומלכות. ואם יש בהליכה וחזרה בו ביום שיעור פרסה, מברך בשם ומלכות, אף נסע מחצית שיעור פרסה בבוקר, ומחציתה בלילה. אבל אם נסע בלילה כחצי שעה, ולן בעיר אחרת, ולמחרת נסע עוד כשיעור שעה, אין הנסיעות מצטרפות, ויאמר תפילת הדרך בלא שם ומלכות.
- ג. צריך לומר תפילת הדרך בלשון רבים, ואין אמירת תפילת הדרך בגדר רשות, אלא חיוב גמור.
- ד. היוצא לדרך בבוקר ובערב, אומר תפילת הדרך פעם אחת ביום, ואין צריך לכופלה. ואפילו אם ינוח בעיר באמצע היום. אבל אם דעתו ללון בעיר, כשנוסע למחרת צריך לחזור ולברך תפילת הדרך.
- ה. יש נוהגים להסמיך את תפילת הדרך לאיזו ברכה, כגון ברכת אשר יצר, או ברכה על איזה דבר מאכל, (לאחר שיטעם מעט מהמאכל). אולם אין זה מעיקר ההלכה, אלא ממידת חסידות וזהירות בעלמא, ויש לברך הברכה הנ"ל לאחר שהחזיק בדרך, ולאחר שיצא מהיישוב. ולכן היוצא מירושלים יכול לברך ברכה זו מיד לאחר שעבר את הכביש העובר ליד בית הקברות, דחשיב כבר כהחזיק בדרך.
- ו. המברך תפילת הדרך ברמקול להוציא ידי חובה את הנוסעים, אם קולו חזק באופן שגם אם יינטל הרם קול ישמעו את ברכתו על ידי התאמצות, שאז מוכח שקולו כן נשמע והרם קול אינו אלא מסייע להגברת הקול, כל השומעים יוצאים ידי חובת הברכה, אם הם מכוונים עליו, והוא מכוין להוציאם. אבל אם בלי הרמקול לא ישמעו את ברכתו כלל, לא יוצאים ידי חובת הברכה בשמיעתה מהרם-קול.
- ז. הטס באוירון שיעור שעה ושתים עשרה דקות, וכן אם טס במטוס וחוזר בו ביום, ושהה בטיסה שיעור שעה וחומש, מברך תפילת הדרך בשם ומלכות.
- ח. מי שנסע מעיר לעיר שיעור מהלך פרסה ביום אחד, כשעולה לתורה מברך ברכת הגומל. ואם נעשה חולה, וגם נסע מעיר לעיר, וגם יצא מבית האסורים, ברכה אחת מועילה לכל. ואין לו לכפול הברכה.
- ט. הנפרד מחבירו אל יאמר לו לך בשלום, אלא לך לשלום.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:57	7:22	7:25	7:22	7:24	
9:02	8:12	8:15	8:12	8:14	יציאת השבת
9:27	9:05	9:08	9:05	9:08	רבינו תם

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת
מרדכי בן משיה ודינה זביחי ז"ל
נפטו יב' אב תשנ"ג תנצב"ה

ולהצלחת רפאל יוסף בן שלמה ויפה הי"ו
שכל משאלות ליבו יתגשמו לטובה ולברכה - אמן

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ

וְאֶת־חַנּוּן
(שבת נחמו)

הַפְטָרָה

"נַחֲמוּ נַחֲמוּ"
ישעיהו מ'

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנזקקים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני